

## ВСТУП

У першому розділі монографії висвітлюються загальні питання соціальної психології і досліджуються соціально-психологічні аспекти сучасної освіти. Зокрема, розглянуто історіогенетичний ракурс дослідження особистості в соціальній психології. Історіогенез особистості розглянуто крізь призму методологічних координат історіогенетичного аналізу в соціальній психології. Його опис опирається на уточнення змісту принципу історизму в історичній та соціальній психології, концептуалізацію феномену історіогенез особистості. Окреслено основні методичні характеристики цього варіанту аналізу, які відповідають особливостям застосування психолого-реконструктивного методу в історичній психології.

Другий розділ присвячений дослідженню загальної психології та психології особистості. Зокрема, вивчається свідомість як процес і результат «співвіднесення я зі світом». Феномен свідомості є питанням з континуумом множинних відповідей про психічне буття людини в світі, її особистісну, соціальну, професійну історію, про життєвий шлях у світі. Відносини між людиною і світом викликали історично незмінний інтерес як у науковців різних галузей знань, так і у практиків духовно-релігійних течій. Сучасне онтологічне тло наукових розвідок феномену свідомості окреслює чималу площину досліджень і містить напрацювання переконливих схем аналізу й опису (філософських, нейрофізіологічних, квантово-механічних, загально-системних, динаміко-системних, психологічних) та доказових пояснень механізмів її функціонування, властивостей, структури і змісту.

У третьому розділі монографії досліджуються психологія розвитку та вікова психологія.

У підрозділі 3.1 здійснено феноменологічний аналіз екзистенційних страхів осіб юнацького віку у розрізі аналізування аксіологічної сфери.

Проблема вивчення впливу екзистенційних переживань на аксіологічну сферу в психології є малодослідженою. Зазвичай цю проблематику активно вивчають у філософських працях, адже головними поняттями виступають «смерть», «свобода», «життєвий шлях». Проте проблеми, які виникають в екзистенційній сфері, передусім активно розповсюджуються на сенсожиттєві та ціннісні

орієнтації особистості, що вимагає розгляду з точки зору саме психологічної науки. Зіткнення зі смертю, усвідомлення завершеності буття запускає процес переоцінки багатьох цінностей, що може мати як позитивний, так і негативний ефект. Прийняття чи неприйняття особистістю цієї інформації істотно впливає на «Я-концепцію» та успішне функціонування людини як соціальної істоти.

У підрозділі 3.2 досліджується взаємозв'язок віктимної поведінки та розвитку емоційного інтелекту осіб юнацького віку. В основу дослідження покладено припущення про те, що емоційний інтелект осіб юнацького віку, схильних до віктимної поведінки, характеризується рядом психологічних особливостей, які зумовлюють труднощі у переживанні власних емоцій, розумінні як власних почуттів і станів, так і почуттів інших людей; а його розвиток у спеціально організованому психологічному навчанні юнаків і юнок, з урахуванням виявлених особливостей, сприятиме зменшенню в них схильності до віктимної поведінки.

Підрозділ 3.3 присвячений розвитку образотворчого мислення в процесі малювання дитини. Зокрема, зазначено, що дитяче малювання – це унікальна пізнавально-творча діяльність дитини, яка у кожному поколінні через творчість пізнає, оновлює, вигадує чи заново винаходить символічно-образну мову, освоює графічні патерни, опрацьовує їх змістові та формальні аспекти. Початок малювання відбувається тоді, коли дитина переносить дії своєї руки на папір (або стіну та ін.), застосовує певний інструмент (матеріал) і виникає слід, часто у формі каракулів. В ході продукування перших каракулів дитина інтуїтивно відкриває для себе емоційно-рухову стратегію графічного самовиявлення і створює новий (графічний) канал комунікації із значущим оточенням. Комунікативна потреба дитини, а також збагачення її візуального досвіду сприяють відкриттю та застосуванню нею ефективнішої стратегії – символічно-образної, яка, зокрема, робить малюнки більш зрозумілими для глядача. Перехід до цієї форми графічного самовираження знаменує зародження образотворчого мислення.

Четвертий розділ присвячений питанням педагогічної та корекційної психології, а саме дослідженню раціонально-сугестивного навчання у теорії поетапного формування нових дій.

Теоретико-методичне дослідження присвячене проблемам: синтезу свідомого і підсвідомого у педагогічній психології засобами сугестології та сугестопедії; інтеграції психологічних теорій

діяльності, установки і вчинку в контексті багатовимірної концепції особистості, що дозволяє поєднати свідомі та підсвідомі рівні психічної діяльності в систему; можливостей діяльній теорії поетапного формування нових дій для успішної асиміляції експериментальних прийомів та практичних досягнень сугестопедії. Таке взаємозбагачення повинно бути інтерпретоване як раціонально-сугестивна теорія навчання, що має хорошу перспективу для збагачення методичного арсеналу освіти України.

У п'ятому розділі висвітлюються проблеми організаційної психології та психології бізнесу. Зокрема, розглядається таке питання, як роль психології бізнесу на сучасному етапі розвитку управління.

Психологія бізнесу та управління – це новітній напрям, покликаний сприяти вирішенню актуальних питань сучасності, оскільки зростає затребуваність тих напрямів психологічної роботи, які пов'язані з психологічним супроводом діяльності різноманітних бізнес-структур. Сьогодні багатьом організаціям (компаніям, фірмам, підприємствам), які займаються виробництвом і продажем товарів та послуг, для підвищення ефективності роботи необхідні бізнес-психологи, які добре розуміють особливості сучасного бізнесу та роль людського фактора у досягненні поставлених цілей, здатні спрямовувати активність керівників і персоналу на подолання труднощів, підвищення конкурентоспроможності та розвиток організації.

Наталія Жигайло